

JEAN RACINE *

DOOR JOHANNES TIELROOY

II. METHODEN EN STREKKINGEN

ER zijn zeer bepaalde doeleinden bekend, die Racine zich welbewust onder het schrijven van zijn tragedies gesteld heeft; ze zijn ten deele aan bedenkingen onderhevig. Met halve dan wel algeheele onbewustheid, daarentegen, heeft Racine in zijn stukken strekkingen en werkingen gelegd, die ons aanleiding geven om hem tot de grootste schrijvers te rekenen, die de wereld ooit gekend heeft.

Gewild heeft Racine ten eerste dat de voorstelling van zaken die uit zijn stukken zou spreken, *waar* zou zijn. Onder „waar” verstond hij niet vóór alles: materieel juist, dus „waar” in dezen zin dat historische personen in zijn stukken geacht werden te doen hetgeen inderdaad ook door hen gedaan was in de wereld. Hij verstond eronder dat het voorgestelde in de oogen van de waarnemers, de lezers, de hoorders, juist zou zijn, dat zij er hun eigen innerlijk en dat van andere mensen, ja dat zij er den normalen gang van 's werelds zaken in zouden *herkennen*. „Zoo zijn wij”, moesten ze zeggen tot zichzelf, of: „Zoo zijn ze”, en de gebeurtenissen moesten hun minstens mogelijk, het verloop ervan toch minstens plausibel schijnen. Men kan het ook zoo uitdrukken: al wat van zielsbewegingen en daaruit voortkomende daden getoond of aangeduid werd, moest een maximalen graad van *waarschijnlijkheid* bezitten. „Il n'y a que le vraisemblable qui touche dans la tragédie”. (Voorrede *Bérénice*).

Racine had overwogen, hoe die waarschijnlijkheid was te bereiken. Indrukwekkende gebeurtenissen — en andere zijn op het tooneel niet te gebruiken — zijn in den regel niet ingewikkeld, niet rijk vertakt; dat wist hij. Ze kunnen door andere, wel ingewikkelde, wel vertakte gebeurtenissen zijn voorbereid en veroorzaakt, maar deze voorbereidende gebeurtenissen zijn dan dikwijls tendeele alledaagsch, tendeele ook van geheel anderen wezenlijken aard, dan het indrukwekkende eindresultaat; ze leiden af; ze kunnen trouwens nog *naar elders leiden*, zoolang ze het resultaat niet hebben geleverd. Het eindresultaat, het inslaan van den bliksem, de brand en de verwoesting die er uit voortkomen, de redding die het somtijds toch nog toelaat — dat alles is eenvoudig. Aldus moest het tooneelstuk eenvoudig zijn. Het moest een toestand geven van een reeds

* Zie het nummer van Januari jl.